

Macit Balık

LATİFE
TEKİN'İN
ROMANCILIĞI

AKÇAĞ

LATİFE TEKİN'İN ROMANCILIĞI

Macit BALIK

İçeriği ile ilgili tüm hukuki sorumluluk yazarına aittir.

Sayfa Düzeni: Emel YALÇIN
Kapak Tasarımı: Kenan BIYIKLI

ISBN
978-605-342-083-5

Akçağ Yayınları: 1174
Yeni Türk Edebiyatı: 105

1. Baskı / Ankara 2013

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 11382

© Akçağ Yayınları 2013

Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak Akçağ Yayınları'na aittir. İzinsiz kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayımlanamaz.

Baskı ve Mücellit: Erek Matbaası
Büyük Sanayi 1. Cad. Çim Sk. No. 17/1 İskitler-Ankara
Tel: (312) 342 31 01

Kapak Baskı: Poyraz Ofset
İvedik OSB 2. Mtb. Sitesi 578 (1534) sk. No.: 9 Ankara
Tel: (312) 384 19 42

AKÇAĞ BASIM YAYIM PAZARLAMA A.Ş.
Cumhuriyet Mahallesi Selçuk İş Merkezi
Tuna Cad. No.: 8/1 Kızılay-Çankaya/Ankara

Tel. 0312 432 17 98-433 86 51
Fax. 0312 432 28 52

www.akcag.com.tr
akcag@akcag.com.tr

LATİFE TEKİN'İN ROMANCILIĞI

Macit BALIK

AKÇAĞ

LATİFE TEKİN'in ROMANCILIĞI

LATİFE TEKİN'İN ROMANCILIĞI

Yrd. Doç. Dr. Macit BALIK

İçeriği ile ilgili tüm hukuki sorumluluk yazarına aittir.

Sayfa Düzeni: Emel YALÇIN

Kapak Tasarımı: Kenan BIYIKLI

ISBN

978-605-342-

Akçağ Yayınları:

Yeni Türk Edebiyatı:

1. Baskı / Ankara 2013

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 11382

© Akçağ Yayınları 2013

Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak Akçağ Yayınları'na aittir. İzinsiz kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.

Baskı ve Mücellit: Ereğ Matbaası

Büyük Sanayi 1. Cad. Çim Sk. No. 17/1 İskitler-Ankara

Tel: (312) 342 31 01

Kapak Baskı: Poyraz Ofset

İvedik OSB 2. Mtb. Sitesi 578 (1534) sk. No.: 9 Ankara

Tel: (312) 384 19 42

AKÇAĞ BASIM YAYIM PAZARLAMA A.Ş.

Cumhuriyet Mahallesi Selçuk İş Merkezi

Tuna Cad. No.: 8/1 Kızılay-Çankaya/Ankara

Tel. 0312 432 17 98-433 86 51

Fax. 0312 432 28 52

www.akcag.com.tr

akcag@akcag.com.tr

LATİFE TEKİN'in ROMANCILIĞI

Macit BALIK

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	
ÖNSÖZ	
GİRİŞ	
Modern Romanın Doğuşu.....	
Türk Edebiyatında Modernist Roman.....	
1980 Sonrası Türk Romanı.....	
Latife Tekin ve Sanat Anlayışı	
1. KURGU	
1.1.Olay Unsuruna Yaslanan Kurgu.....	
1.2.Parçalı Kurgu.....	
1.3.Karakter Unsuruna Yaslanan Kurgu.....	
1.4.Düşünce Unsuruna Yaslanan Kurgu	
2. İÇERİK	
2.1.Toplumsal Temalar	
2.1.1. Sözlü Kültür Etkileri.....	
2.1.2. Yoksulluk.....	
2.1.3. Göç, Gecekondu Yaşantısı ve Arabesk	
2.2. Politik Temalar	
2.2.1. İşçi Sınıfı ve Örgütlülük	
2.2.2. Yakın Dönemin Politik Atmosferi.....	
2.2.3. 12 Eylül Döneminde Sol Siyaset.....	
2.2.4. Kadın Sorunu ve Feminist Duyarlılık.....	
2.2.5. Eko-feminizm ve Eko-sosyalizm	
2.3. Bireysel Temalar.....	
2.3.1. Otobiyografik Öğeler.....	
2.3.2. Aşk.....	
2.3.3. Cinsellik.....	
2.3.4. Düş-Gerçek Çatışması.....	
2.3.5. Kent-Doğa Karşıtlığı.....	

- 2.3.6. Unutma-Anımsama.....
- 2.3.7. Korku.....
- 2.3.8. Yazarlık ve Yaratıcılık

3. ANLATICI VE BAKIŞ AÇISI.....

- 3.1. Gözlemci Anlatıcı.....
- 3.2. Özne Anlatıcı
- 3.3. Çoklu Bakış Açısı ve Çoğul Anlatıcı.....

4. KİŞİLER.....

- 4.1. Merkezî Kişiler
- 4.1.1. Şaman Nitelikli Kişiler.....
- 4.1.2. Bölünmüş Kişiler
- 4.1.4. Otoriter Kişiler
- 4.1.5. “Pılık Pırtık Adamlar”
- 4.1.6. Karşıt İkişiler.....
- 4.2. Yardımcı Kişiler.....
- 4.2.1. Kolektif Kişilikler.....
- 4.2.2. Sanatçılar-Entelektüeller
- 4.2.3. Taklit / Özenti Kişilikler
- 4.2.4. Olağanüstü Varlıklar
- 4.2.5. Kişileştirilmiş Varlıklar
- 4.3. Hatırlanmış Kişiler
- 4.4. Gerçek Kişiler
- 4.5. Roman Kahramanı Olarak Mekân:
Çiçektepe Mahallesi

5. MEKÂN

- 5.1. Geniş Mekânlar
- 5.1.1. Gecekondu Çevresi
- 5.1.2. Sokaklar.....
- 5.1.3. Orman
- 5.2. Dar Mekânlar
- 5.3. Ütopik Bir Mekân: “Unutma Bahçesi”

6. ZAMAN	
6.1. Geleneksel Zaman Algısı	
6.2. Nesnel Zaman	
6.3. Vak'a Zamanı	
7. DİL ve ANLATIM	
7.1. Folklorik Dil	
7.2. Bir İktidar Aygıtı Olarak Dil	
7.3. Şiirsel / Alegorik Dil.....	
7.4. Parçalanmış Dil ve Çok Seslilik.....	
7.5. Konuşma Dili	
7.6. Argo ve Küfür	
7.7. Dil Yanlışları ve İmlâ Sapmaları	
7.8. Yabancı Dilden Sözcüklerin Kullanımı	
8. ANLATIM TEKNİKLERİ	
8.1. Büyülü Gerçekçi Anlatım.....	
8.2. İroni.....	
8.3. Diyalog	
8.4. İç Diyalog	
8.5. İç Monolog.....	
8.6. Bilinç Akışı	
8.7. Geriye Dönüş	
8.8. Metinlerarası İlişkiler.....	
8.8.1. Montaj	
8.8.2. Parodi	
8.9. Tasvir	
8.10. Mektup – Anı Tarzı Anlatım	
8.11. Laytmotif.....	
SONUÇ	
KAYNAKÇA	

KISALTMALAR

AI	: <i>Aşk İşaretleri</i>
BK	: <i>Buzdan Kılıçlar</i>
BKÇM	: <i>Berci Kristin Çöp Masalları</i>
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
Ed.	: Editör
GD	: <i>Gece Dersleri</i>
Haz.	: Hazırlayan
MU	: Muinar
OÖY	: <i>Ormanda Ölüm Yokmuş</i>
SAÖ	: <i>Sevgili Arsız Ölüm</i>
UB	: <i>Unutma Bahçesi</i>
vd.	: Ve diğerleri
Yay.	: Yayınları

ÖNSÖZ

1980 sonrası Türk edebiyatının kendine özgü dili ve anlatım tarzıyla yeni bir türün öncüsü konumuna yükselerek dönemin önemli isimlerinden biri olan Latife Tekin (d. 1957), daha çok romancılığı ile ön plana çıkmıştır. Bu çalışmada 1983-2006 yılları arasında yazdığı sekiz romanı incelemeye alınarak yazarın romancılığı üzerine kapsamlı sonuçlara varılmıştır. Edebiyat dünyasına girdiği dönemlerde Orhan Pamuk (d. 1952), Ahmet Altan (d. 1950) ve Mehmet Eroğlu (d. 1948) gibi yazarlarla anılan Latife Tekin; Türk edebiyatında kaynağı Latin Amerika olmakla birlikte malzemesini Anadolu efsaneleri, Orta Asya yaşantısı, dinî inanışlar ve folklordan alarak oluşturduğu yerli “büyülü gerçekçi” anlatım tarzıyla kısa sürede dönemin önde gelen romancılarından biri olmuştur. İlk romanlarını bu anlayış doğrultusunda kurgulayan yazar, son romanlarında doğacı anlayışı, bireyi, modern kent bunalımlarını kurgunun odağına almıştır. Yazdığı sekiz romanın yanı sıra bir senaryo, bir anı-öykü ve bir de deneme kitabı yayımlamıştır.

İncelememize konu olan romanlar, metin esas alınarak mercek altına alınmış, farklı disiplinlerden de yararlanılarak analitik değerlendirmeler sonucunda Latife Tekin’in roman dünyası ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Daha önce Latife Tekin’in romanları üzerine bilimsel araştırmalar yapılmış fakat bunlar yazarın romancılığının sadece belirli yönlerine vurgu yapmıştır. Bu çalışmada romancılığıyla tanınan Tekin’in tüm romanları farklı bakış açıları geliştirilerek incelenmiş ve ede-

biyat bilimi ölçütleri dâhilinde yazarın romancılığının bütün yönleriyle ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Çalışmamızın bütünlüklü yaklaşımı sonucunda yakın dönem Türk romancılığının önemli isimlerinden biri olan Latife Tekin'in roman dünyası, Türk edebiyatı içindeki konumu, özgünlüğü ve değeri ortaya çıkarılarak önemli bir boşluk giderilmeye çalışılmıştır.

“Latife Tekin'in Romancılığı” başlıklı incelemelerimize başlarken Tekin üzerine hazırlanmış tezler, makaleler, söyleşiler titizlikle incelenmiş; teorik alt yapı için geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Bunun yanı sıra yazarla irtibata geçilmiş, çeşitli sorular yöneltilerek çalışmanın kimi açmazlarının giderilmesinde bilgisine başvurulmuştur. Elde edilen bilgi ve bulgular ışığında Latife Tekin'in romanları kurgu, teknik ve içerik açısından değerlendirilmiştir.

Çalışmaya konu olan romanlar, Giriş ve Sonuç bölümleri dışında sekiz başlık altında incelenmiştir. Latife Tekin'in modernist roman anlayışına sahip olmasından ötürü incelemenin Giriş bölümünde modern romanın doğuşu, Türk edebiyatında modernist roman anlayışı, 1980 sonrası Türk romanı ile Latife Tekin'in yaşamı, eserleri ve roman anlayışı tümdengelim metoduyla ortaya konmuş ve böylelikle incelememizin teorik zemini oluşturulmuştur.

“Kurgu” başlığı altında yazarın sekiz romanı, biçim, yapı ve teknik unsurların oluşturduğu kompozisyon açısından irdelenmiş; romanların birbirleriyle olan bağlantıları üzerinde durularak kurgunun dayandığı ilkeler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu başlık altında romanların olay örgüsüne ve içeriklerine de yer verilmiştir.

Latife Tekin'in romanları incelenirken onun öncelikle ne anlattığı sorusuna cevap aranmak üzere içeriğe ilişkin tematik çözümler yapılmıştır. Bu nedenle sosyal, politik ve

bireysel temalara teknikten önce yer verilmiştir. Romanların yaslandığı meseleler ve bunların nasıl anlatıldığına ilişkin incelemeler ise sırasıyla anlatıcı ve bakış açısı, kişiler, mekân, zaman, dil ve anlatım ile anlatım teknikleri başlıkları altında ortaya konarak Tekin'in romanlarının genel karakteri çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda romanlar analitik değerlendirilmelere tabi tutulmuş ve kapsamlı neticelere ulaşılmaya çalışılmıştır. Tezin "Sonuç" bölümünde, elde edilen bulgular ışığında Latife Tekin'in romancılığı ve Türk edebiyatındaki konumu tespit edilmiştir.

Araştırma sürecimin ilk gününden bugüne dek hoşgörüsü ve yapıcı yaklaşımlarıyla desteklerini esirgemeyen ve çalışmalarına değerli katkılarda bulunan kıymetli hocam Prof. Dr. Ramazan KAPLAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarımı yakından takip eden ve yaptıkları eleştirilerle farklı bakış açıları yakalamama yardımcı olan Prof. Dr. Yakup Çelik'e, Doç. Dr. G. Gonca Gökalp Alpaslan'a, Yrd. Doç. Dr. Seyit Battal Uğurlu ve Yrd. Doç. Dr. Celal Aslan'a; ihtiyaç duyduğum bilgileri benimle paylaşan Latife Tekin'e ve bu zor süreçte ilgisi ve sabırla beni destekleyen sevgili eşime teşekkür ederim.

Dr. Macit BALIK

2013, Ankara